

Папірь знесе велё

Недавно організатори русиньского фестивалу у Свіднику інформовали з радостёв о тім, же президент Словацькой републіки Андрей Кіска перевзяв покровительство над фестивалом. Мали бы сьме ся тішыти. Якбач. Но думам, же веце, як підписати фалат папіря, суть чіны. На чіны буде мати президент нагоду іщі перед фестивалом.

Треба собі ясно повісти, же такы покровительства президент підписує што-рік много. Такый папірь, хоць є шумный і давать добре звучаня, кідь ся ним можуть організатори фестивалу похвалити, реално о одношіню президента ку Русинам говорить барз мало. Кідь уж сьме коло того, таке покровительство підписав і бывший словацький президент Іван Ґашпаровіч а докінця був на фестивалі і участный. І што?

Нагода, котра ся нукать Кіскові є омного важніша. І якраз тота нагода може повісти много о тім, ці досправды президент знать о тім, хто то суть Русини і ці їх честує. Президент Кіска інформовав словацькы медіи, же з причини теперішньої ситуації на Україні, не піде на святкованя закінчіня другой світової войны в Москві. Хоче тым выразити свою позицію ку політиці Москвы. Єдночасно з тым повів, же то не значить, же собі не честує память павших вояків, котры боєвали і за слободу Словакії. І так вирішыв, же намісто того, жебы смотрив ведно з представителями недемократічных режимів на проглядку воєньской силы Росії, од рана буде цілый день ходити по памятных цінтерях, на котрых суть похованы вояци, котры умерли за нашу слободу. І зачне як раз рано на Дуклі.

На Дуклі боєвало много Русинів. Много їх там нашло свою смерть. Боєвали за слободу Чехословакії і за обновліня своєї державы в такім складі, в яким была перед войнов. Нихто їх не споминать. Нихто їх не споминав за минулого режиму, бо нас „не было“, а нихто не споминав із представителів державы ани на минулорічных святкованях 70-го юбілею Карпато-дуклянської операції. Што ся дотулять споминаня значіня Русинів коло освободжованя Чехословакії, **хоць сьме были друга найвекша народность у Свободовій армоді, так жысме якбач іщі перед роком 1989. Просто нас не є.** Роль інших народів і народностей, і кібы їх там было лем пять догромады, ся все спомяне.

Но і тото є тота добра нагода про президента Кіску. Нам непотрібны деякы покровительства, хоць і тоты потішать. Но омного важніша і радостніша бы про нас была морална сатісфакція. Омного веце бы про нас значіло, кібы конечно офіціалный і найвысший представитель Словацькой републіки по довгих роках мовчаня о нас, о наших предках, котры ся за слободу пожертвовали, повів холем пару слов і за тоты людьскы жертвы подяковав.

Президент зачне на Дуклі. Кібы была Дукля лем єдно з заставок президента на цілоденнім турне, в медіях бы тото честованя павших вояків было лем єдно із дакілько. Лемже на Дуклі зачне. І на Дуклю, як на зачаток його цілоденной путі, буде звернута найвекша увага медій. **То є неповторятельна можливість таку сатісфакцію про Русинів зробити.** Повісти, же і тот народ гынув за слободу. Были бы сьме за то вдячны. Повіло бы то о президентовім одношіню ку нашій народности омного веце, як папірь із підписом. Тадь папірь знесе велё, но высловлены слова вдякы значать веце.

Петро МЕДВІДЬ, Пряшів

А. Кіска, президент СР – маяк Русинів у 2015 році

Така є правда. Того року нашым русинським маяком є наш президент **Андрей Кіска**. Бо асі за Русинів никого іншого дотеперь не маме, окрем председы ОСРС **Андрія Лигы**. Але перед тыма їднанями мали сье вецей «русинських маяків», лем ся нам по їднанях заблукали дескай а треба їх найти.

Реаґую на статью Петра Медвідя з назвов **«Папірь знесе велё»**, в интернетовых новинках Голосы, бо знам чом ся організатори русиньского фестивалу тішуть, же президент Словенської републіки Андрей Кіска, ся рішыв підпорити своєв участёв 3. Фестивал культуры Русинів Словенска. Ай остатні Русини бы ся так моцно тішыли, кебы знали, што в тім моменті про Русинів тот підпора значить. Але не знають о многім, што ся діє, подля мене, недобре, в русиньскім закулісю, бо ся о тім не пише в русинській пресі. А то є лем на шкоду Русинів і русиньского руху. А чом ся о тім не пише? То зась не знам я, ай кедь єм пропонував на интернетовых лінках ОСРС, жебы в програмі засіданя ОСРС в маю 2015 была о тім дискусія, але не буде. Не знам чом.

Любі Кралевій уж єм высвітлєвав, же як тяжко є сполупрацувати з Русинами, кідь од них довгодо бо жадате в дачім ровнакый приступ і сполочне порозуміня Русинів. А ту маме назорный приклад. У Русинів є скоро неможне, жебы ся довгодо тримали покопі в даякім погляді. Даґде то все мусить праснути і дойти до розколу. Зато з Русинами є так тяжко робити, зато Русини ся так тяжко доживають даякых успіхів і зато Русини у Свіднику ся так моцно тішуть, же спомеджі русиньских лідрів, окрем председы ОСРС **Андрія Лигы** і выходословенських політичных меценашів, холем Андрей Кіска – президент Словенської републіки підпорить 3. Фестивал культуры Русинів Словенска у Свіднику в 2015 році. Зато **я узнавам президента СР А. Кіску за ясны маяк Русинів і русинства Словенска в 2015 році.**

А теперь укажеме, што ся то власно у Русинів діє. То є мій погляд, а з тым не мусьте быти соглачны. За найвекший прояв порозуміня Русинів я поважую сполочный протест восьмох русиньских обчаньских здружінь проти фінансованю активіт культуры неекжістующіх Русинів-Українців зо штатного рахунку про народностны меншыны. То є, подля мене, єден з найважніших дукументів третей волны русиньского народного возроджіня, бо рішыть основу політичної українізації Русинів нелем в середній Европі, але на цілім світї. Тот протест підписали председове здружінь і протест був засланный парламенту СР, председови влады СР, Уряду влады СР, Выбору про народностны меншыны при Урядї влады СР, Канцеларії верейного охранию прав, Ґенералній прокуратурі СР, Пряшівскому самосправному краю, Містьскым заступительствам у Свіднику і в Бардієві і Сільскому заступительству в Камёнці. О тім протесті требало їднати на найближшій засаданю ОСРС. Не їднало ся. Але хтось був «шыковніший», як ОСРС і закликав на їднаня з председом Пряшівского самосправного края в Пряшові, председу РОС, председу ОО РО Свідник, обох Ґенералных спонзорів русиньского фестивалу, приматора міста Свідник і председу СРУСР. Прошу ся, чом там кликали председу СРУСР? Чом там не закликали Андрія Лигу і мене? Мы знаме обоме добріа здоводнити і обґаїти нашы русинскы пріоріти. Нароком нас не закликали? А там на засадані пересвідчовали притомных, же яке є «хосенне» зробити у Свіднику з двох фестивалів єден, а буде ся звати Фестивал культуры Русинів і Українців. З таков пропозицій не може быти согласный жадный русиньский активіста, бо ту ся знову грає з Русинами нова українізачна антирусиньска політика. З таков пропозицій не був согласный на тім їднаню акурат председа ОО РО Свідник, бо рочна громада ОО РО у Свіднику му то так приказала. Приматор Свідника повів, же підпорить каждую добру ініціативу. Ёднаня скінчили пропозицій председы СРУСР, же теперь суть поданы проекты на Урядї влады СР на самостатны фестивалы, а зато о тім треба іщі раз їднати в осени 2015. Ту требало зо стороны заступців РОС і ОО РО Свідник ся бранити лем підписаным протестом, який сьме заслали на уряды і требало ся домагати реалізації нашого протесту в праксі, а не глядати можности на сполупрацу з неествующов народностнов меншынов, котра має посланя лем українізувати Русинів. Русини ся на тім їднані не доказали обранити проти українізачной політиці. Дали ся «зломити». Далше таке шпекулативне їднаня скликав Уряд влады СР, де за Русинів закликали председу ОСРС, таёмника ОСРС і двох членів Выбору про народностны меншыны при Урядї влады СР. Закликали там і заступців СРУСР. І на тім їднані їм пропонувано неможне. Мали глядати, што споює українізаторів і українізованых Русинів. Ту є видно, же

(Продовжіня на 2. стор.)

Стріча председателя РОС і митрополіты Іоана

21. априля 2015 року стрітили ся представителі Русиньской оброди на Словенську (РОС) – Мілан Мнягончак, председа і Петро Медвідь, секретарь, в просторах Грекокатолицького архієпископского уряду в Пряшові з преосвященным владыком Іоаном Бабяком, архієпископом пряшівським і митрополітом Словакії.

Стрічу ініціював председа РОС Мілан Мнягончак і пожадали го о ню грекокатолицькы священники, котры суть членами Общества св. Йоана Крестителя. Темов стрічі была будучность русиньскых літургічных тлумачинь і їх хоснованя в грекокатолицькых храмах на парафіях, де жыють Русины.

Жадость грекокатолицькых священників была выкликана писмом владыкы Іоана, в котрім уділив status quo на десять років, яким заказав будьякы далшы літургічны тлумачіня в русиньскім языку. Дотеперь было выдане напр. Тетраєвангеліє, Апостолы, Требник I-шый том і далшы. Причинов владыком выданого заказу далшы тлумачинь мало быти подля слов владыкы Іоана то, же священники зачали служыти зо саміздатом выданого Требника II-гый том, котрый не був дотеперь схвалений і тым подля нього священники справовали ся неспослухняно. Священники на свою обрану і перед Округлым столом Русинів Словенська повіли, же II-гый том Требника є 10 років приготовлений і архієпископский уряд не мав інтерес рішыти його схваліня.

На стрічі были тоты проблемы обговорены. Представителі РОС підкреслили владыкови, же 10-річний заказ може важно пошкодити Русинам і помочи асиміляції жытелів. Так само звернули увагу на то, же як раз грекокатолицьке духовенство было все підпоровательом розвитку русиньской ідентичности, з того духовенства вышли нашы найвекшы будителі. Так само было з боку представителів РОС повіджене, же таким заказом не покарають ся священники, котры подля слов владыкы не слухають і не честують церьковну авторіту, але найвече покарають ся просты люди, котры бы хотіли мати штонайвече богослужінь в материньскім языку.

Владыка Іоан з порозумліньом выслушав тоту проблематіку і був согласный о тых проблемах дискутовати і вирішыти їх ку спокійности. Так само був согласный з тым, жебы ся стрітити з представителями Общества св. Йоана Крестителя, де бы ся о тій проблематіці бісидовало, і де бы могли быти участны і представителі РОС. Но ясно повів, же о тоту стрічу мусять в першім ряді пожадати самы священники, котры так дотеперь не зробили.

По годиновій дискузії представителі РОС з владыком Іоаном доїдали ся, же ся будуть намагати о таку стрічу з представителями Общества св. Йоана Крестителя в просторах архієпископского уряду. Владыка ку кінцю стрічі підкреслив, же про Русинів є найважніше школство, котре ту бракує, бо без нього не буде далшых генерацій. О то бы ся подля слов владыкы мав русиньскых рух найвече намагати.

-ПМ-

А. Кіска, президент СР – маяк Русинів у 2015 році

(Закінчіня із 1. стор.)

обидва їднаня были скликаны з єдиным цілём – обранити СРУСР перед протестом Русинів. Панове за Русинів ся мали бранити знову лем сполочній підписаным пртестом. Богужаль, бранив ся лем сам председа ОСРС Андрій Лиг'а, остатні представителі Русинів ся дали «зломити» і послушні снажыли ся найти неможне – сполупрацу «ката з ёго жертвов», робили так, як хотіли «режисеры» того «театзру». Таким способом ся правда і народна слбода не глядять і не доказує. Выслідком тых двох нелогічных урядных їднань заступців Русинів і тзв. Русинів-Українців є то, же того року уж бывалы генералны спонзоры фестивалу Русинів у Свіднику достали «страх» і фестивал Русинів уж не спонзорують. Така є правда. А председа Пряшівского самосправного краю дотеперь не одповів, ці буде гестором русиньского фестивалу. Може ай він має «страх». Організаторы русиньского фестивалу остали без підпору од «главных» Русинів, але достали од штату добру дотацію і забезпечують собі інших русиньскых спонзорів, а хвала Богу, дотеперь ся то дарить.

Заключіня. З таков «тактіков», яку нам предвели представителі Русинів на тых двох їднанях, ся Русины николи не выманяють з політичной українізації і будуть вічныма рабами українізаторьской антирусиньской політики штату. Зато треба барз добрі зважовати, кого треба посылати за Русинів на їднаня з владныма і самосправныма органами. Треба таких, жебы доказали обгаїти слободу Русинів, а не помагали «зотрочіти» Русинів.

В такій ситуації участь президента СР на фестивалі Русинів є нелем балзам на русиньску зотрочену і перестрашену душу, але і надій на слободный народностный живот, котрый нам президент СР, як предстатель штату, докаже заручіти. Ёму то треба на навщіві у Свіднику повісти а він ся за нас застане. Зато сття ці ознамля о участі президента на фестивалі Русинів був такый «окрыдлений». А было то правилне.

Ян КАЛИНЯК, Свідник

Гробарёви на лопаті

Кідь ся у 2012 р. основав Округлый стіл Русинів Словенська, коло вшыткой той надії, котру ем до того вкладав, не був ем ани я на сто процент пересвідченый, ці проба зьєдинити штонайвекше число нашых організацій, нашых інституцій і нашых активістів до єдної платформи і конечно зачати робити дашто розумне, што нас може рушати далше допереду, буде успішна. Хотів ем тому віриту, но певность в тім не была. Знав ем лем єдно: будь ся то подарить, або настане хаос, котрый не поможе нам, як і проти далшій асиміляції ай дотеперь продовжовній українізації.

Днесь можу повісти, же ся то подарило. Русины на Словакії были валушны вытворити платформу, котра уж здобыла своє мєно, важность, а нелем то. Округлый стіл по два і пів року приходить з тым, што нам вже требало як сіль. Приходить з програмом розвитку на далшых 10, може і 20 років, приходить з візіов, котру хоче просаджовати в одношіню ку державі, державным, самосправным органам, в одношіню ку школству, просто з документом, котрый має забезпечити то, жебы ту Русины были і гордо ся ку тому голосили і в далшых генераціях. Самособов, зіставать лем на нас і нашых людёх, як то будеме знати тискати, і ці ся ку тому нашы люди наприклад в проблематіці школства будуть голосити.

Як далшыій „бонус“, котрым ся будеме годны „похвалити“, буде то, же тота платформа выробила властну пропозицію Закона о народностных меншынах (доднесь го на Словакії не є), што ся окрема намагань Мадярів на Словакії, не подарило жадній іншій меншыні. І то свідчить о тім, же Русины на Словакії не суть лем фолклорісты з фестивалів, але же мають і свою інтелігенцію, котра знать рішыти і так важны справы, як суть справы легіслатівы. Но і што є на тім найліпше, то є то, же і кідь собі буде Союз Русинів-Українців Словацькой републикы міліон раз повторяти, же сьме лем частёв українського народа, реалность є така, же мы выступаме зо своїм властным програмом як гордый і окремый народ, котрый має свої права і хоче їх штонайвече хосновати на своє благо.

Ситуація в Польщі є дакус інша. А мож рівно повісти, же гірша. За першый проблем треба брати то, же „братя“ нашых „братів“ зо Союзом Русинів-Українців, значить організація „Об'єднання лемків“ і далшы „тайны“ проукраїнскы організації, нелем же роблять тоту саму політику як Союз у нас, но нарозділ од Словацькой републикы, в Польщі суть міджі русиньскыма організаціями і їх представителі суть рахованы за представителів Русинів-Лемків. Намісто того, жебы собі сіли за стіл братів козаків і ділили ся з нима. О вшытко. Радости, клопоты, но і о тоты грошы.

Кідь ем собі думає, же векшыій проблем як тото вже не може прийти, пришла двоїця представителів за Лемків в сполочній комісії народностных меншын і тоты, уж не в „паритеті“, як то мало быти за часів Гладика і Дуць-Файфер, но в ясніій, єдній, якбач обидвома приятій ідеології, ідуть робити даякы „округлы столы“, де бы мали лемківскы організації сидіти ведно з тьма проукраїнськыма організаціями. Тот, хто не прийде, є властно іщі підлий і мож го тягати по українській пресі і писати о ним як о „узурпаторови“ назвы „Лемко“ ці „Русин“.

З того мі выходять два вопросы і єдна конклузія. Першым вопросом є, ці представителі Лемків мають быти представителями Лемків, або їх гробарями по взорі Лемків на Україні і ці то добре лем про проукраїнскы організації, або і про державу. Другым вопросом є то, же што бы русиньскы організації мали ведно робити з тьма, мож повісти властно, же українськыма організаціями, за єдным столом. Тадь „мови“ єдної не маме і нигда мати не будеме і кідь бы мало іти лем о даяку сполочну гостину, то тыж радше зьїме нашу мачанку, як український борц.

Но і тота конклузія. Покля Русины-Лемкы хотять втечі гробарёви з лопаты, будуть мусити спробовати дашто таке, як сьме спробовали мы у 2012 р. В такім округлім столі, ці народній раді в Польщі, з яснов прорусиньсков візіов, не піде лем о то, жебы робити і дашто розумніше як гулянки, но піде і о то, же ся ясно вкаже, хто ся голосить ку окреміій ідентичности Русинів. І тото є, нажаль, в Польщі може іщі актуалніше, як перед 25-ма роками.

П. М.

Од 1. 4. 2015 русиньскы радія нелем на інтернеті

Од 1-го априля 2015 дві русиньскы радія лем фм і русин фм росшырюють своє высыланя і за границями інтернету. Радія підписали договор з кошціков фирмов Antik. Радіо лем фм было до портфолія фирмы зараджене в половині марца 2015. Молодше русин фм є офіціално пошырёване од 1-го априля 2015 р. О што властно іде? Высыланя радій было придане клієнтам фирмы, котры од нёй хоснують IPTV, OTT або мобілну апликацію про смартфоны. В рамках IPTV фірма Antik покрывать головно выходну і северну часть Словакії – місто Кошыці і навколишні села, Требішов, Сечовці, Воронів над Топльов, Гуменне, Строків, Попрад, Світ і далшы. В рамках OTT є служба фирмы Antik доступна на території цілої Словакії – од Чорной над Тисов аж по Голіч. Єднаке покрьта є і в рамках їх мобілной апликації Antik TV GO. Од днешнього дня так можете нашы дві русиньскы радія слухати і без компютера ці смартфона. Вшыткы клієнты фирмы Antik собі радія можуть слухати і через свої сет-топ-боксы, ці через свої „розумны“ телевизоры.

325 років од того, як Грек став ся єпіскопом Русинів

20. марца 2015 минуло точно 325 років од часу, коли до функції єпіскопа Мукачовской грекокатолицькой єпархії наступив Йосиф де Камеліс. Хто був тот Грек і як ёго жылот повязав ся з історію Русинів?

Світськым меном Іоан – Йосиф де Камеліс народив ся у 1641 на острові Хіос у втогдышній Османській імперії. Жыв у монастирі в Гроттафераті недалеко Рима. В Римі дістав добру освіту і заставав функцію скриптора Ватиканьской бібліотеки.

Папа Александер VII. го 5. новембра 1689 року назначив за апостольского вікаря і высвятив го за єпіскопа севастійского. Тото высвятіння было зроблене в згоді з Ягерьскым єпіскопом. Призначіння єпіскопа Йосифа де Камеліса до Мукачова было ділом прімаса Угорьска, архієпіскопа

Колоніча. Він хотів мати в Мукачовській єпархії чоловіка, котрый буде вірний унії. Де Камеліса потведив в тій функції імператор Леополд 11. марца 1690 року і меновав го єпіскопом і тайным кралевськым радцём. Новый владыка Йосиф, ведно з тым і архімандріта, наступив до своєї функції у стародавнім монастирю на Чернечій горі коло Мукачова 20. апріля 1690 року.

Заведжіння унії єпіскоп Де Камеліс рішыв реалізувати через організуваня містных соборів. Почас трёх років скликав 12 таких соборів на Підкарпатській і Пряшівській Руси, чім значно посилнив унію.

Де Камеліс старав ся і о матеріалне забезпечіння своїх душпастырів. В тім часі грекокатолицькы священники не мали такі права, як їх мали римокатолицькы. Дякуючі владыкови був 23. августу 1692 року выданыи „Діплом Леополда“, подля котрого грекокатолицьке духовенство было освобождено од підданства, было обдароване землями і правами. Мукачовський монастирь був освобожденый од повинности уквартелёвати вояків.

Што іщі важніше в ёго діяльства, єпіскоп Йосиф Де Камеліс намагав ся завести у єпархії канонічний порядок і організувати освіту священників. Заслужыв ся о то, жебы духовны мали книжки, із котрых могли ся учіти. Но книжки выдав і про народ. Де Камеліс написав наприклад „*Катехизис*“, котрый дякуючі священники Іванови Корницькому вышов у 1698 році по русиньскы. Рік по тім вышов і його „*Букварь*“. Обидві книжки были друкованы в Тырnavі. Першов книгов, котру там Де Камеліс выдав была книжка „*Казуистика*“ із 1692 року. В Тырnavі, котра друковала перед тым лем латиньскы, была заснована славянська типографія за часів Де Камеліса. Він мав плани засновати славянську типографію в Мукачові

За ёго часів была заснована і фундація коло семінарії в Тырnavі, котра забесечовала каждый рік трём студентам Мукачовской єпархії студувати в Тырnavі. Но не вшыткы ёго плани могли ся зреалізувати. Забранила тому освобожденецька война Ференца Ракоція II. В часі того протигабсбургського бунту Де Камеліс був примушений глядати азіл у Пряшові і одышов із Мукачова. В Пряшові Йосиф Де Камеліс 27. августу 1706 року і умер. Ёго гроб ся нігда не нашов, но веце жрідел пише, же є похованыи в кріпті під грекокатолицькым катедральным храмом. Втогды, кідь Де Камеліс умер, то був іщі храм римокатолицькых монахів.

Де Камеліс зрозумів, же є потребне, жебы священники были студованы. **Роки служыв міджі Русинами як місіонарь і робив вшытко, жебы грекокатолицы были єднотны і утримали ся в унії.** Свою місію робив не позераючи на тяжкы условія. Дав добру основу про будучность грекокатолицькой церкви. *П. М.*

80 років од рольницького бунту

13. марца 2015 прошло 80 років од повстання бідных рольників на Лабірціні проти екзекуціям. Складну господарську сітуацію на северовыході Словакії в часах міджівойной Чехословацькой републіки рішыла велика часть жытельства міграціов за работов до богатшых регіонів і країн. Тоты, што зістали, рішыли часто недостаток фінанцій пожычками, што вело до задовжіння і екзекуціям. Праві оглашены екзекуції матеріалного і нематеріалного маєтку в девятёх довжниках у Борові, Габурі і Чертіжнім были безпосередным імпульсом про взник рольницького бунту. Екзекуції нарядив Окресный суд у Міджілабірцях зробити 13. марца 1935 року.

Екзекуції мали пройти перше в Борові і Габурі. Але жытелі тых сел їх ігнорували і екзекуції были неуспішны. В Чертіжнім ся жытелі активно поставили проти екзекуції у Івана Дімуна. Кідь містны жандарі одвели ёго сына Павла на жандарьску станицю, жытелі Чертіжного їх напали і Павла Думина ослободили. Екзекуторы зістали в охрані жандарів і зо села ся дістали в жандарьскім допроводі аж за змерьку. В тот день селяне примусили і далшого екзекутора заставити екзекуцію у Михала Фігуры.

Події ся скоро радикалізували і вершину досягли на другый день, т. є. 14. марца, кідь ку жытелям Чертіжного ся придали і жытелі Габурі і Борова. Бунтарі ся поставили проти містным і призваным посылам жандарів. Дошло к разным выступлениям селян і пошкодженю будовы жандарьской станиці в Чертіжнім од пометаных каменів, але і выстрілів з боку бунтарів. Прикликаны патрулы жандарів (коло 230 – 240 хлопів), сітуаціов примушены поужыти і збрані, наконець дость скоро бунт задусили і уж 16. марца дошло до арештованя бунтарів. Тых, котрым ся не подарило втечі до околицьскых лісів і сусідній Польщі зарядом були два дні в містній школі у Габурі. Наконець было зажалованых і арештованых в Крайскім арешті в Кошіцях 105 особ (63 із Чертіжного, 29 з Габурі і 13 з Борова).

Стрыко Енді – документалный фільм о Енді Варголови, якого НИХТО НЕ ЗНАВ

Стрыко Енді – то документалный фільм о іконі поп-арту Енді Варголови, вказаным очами ёго родины. На тот вынятковый фільм складають ся спомини Павла Вархолы (старшого брата Енді) і численных сестрениц і братранців, які выросли попри славным умелцёви. Ділять ся зо споминами, вказуючіма іншу тварь Варгола – Варгол Стрыка, далеку од той, яку віділи каждый день стали гості славной Фабрики (Factory). Родина Ендія, ексцентричны представителі робітничой касты, оповідають як стали ся свідками трансформаций Стрыка на пути до названя найславнішого умелця кінця XX. стороча.

Творцями фільму суть **Ебі Вархола** (правнучка Павла Вархолы, тыж умелкыня) і **Джесі Бест**. Е. Вархола є фотографов, дизайнерков, творцём фільмів. Фотографує найважнішых зо світа моды.

„Варголовскы“ писанкы в Ужгороді

9-го апріля в Ужгороді коло мініпамятника Ендія Варгола, якбач най-знамнішого у світі Русина і основателя поп-арту, были одпрезентованы писанкы вытворены якраз у тім умелцькым штліі.

Писанкы приготували студенты катедры туристіки Ужгородьского народной універзіты і робили їх на основі знамых творів Варгола. Почас місяця было зробленых веце як сто „поп-артовых“ писанок. Організаторами той події были скульптор Михайл Колодко і спеціаліста на туристіку Федор Шандор.

Основным цілём, як інформували організаторы, было вказати, же великодны писанкы не суть лем традиціов, але же то може быти і цалком новий штлі уменя. Теперь варголовскы писанкы робили студенты, но організаторы надіяють ся, же за рік ці два, бы ся така подія могла зробити із участёв професіональных умелців, котры занимають ся поп-артом.

Найліпшы варголовскы писанковы творы были выбраны про експозицію Закарпатського музею народной архітектуры і жывота.

Жрідло: uzhgorod.in

Хто виноватий?

В русинських інтернетових новинках *Голосы* єм читав аналітичну статтю Петра Медвідя з назвом *Кому ся тым помогло?* На тоту статтю є дана ай єдна реакція од писателя *Лаборець*. В русинських інтернетових новинках *Русин* є лем перебрана стаття з новинок *Корзар* о тім, же в Гуменнім зрушили народностну українську основну школу. Новинки *Русин* не аналізують ситуацію з погляду русинської, ани з погляду української основної політики. Также погляд редактора новинок *Русин* на дану річ є нам незнамый, што є на шкоду діла. Проблем із погляду розвоя русинського шкільства є моцно важный. Кедь виходжу сам зо статі в інтернетових новинках *Русин* о гуменській українській школі, так то розумлю так, же українська народностна меншынова школа в Гуменнім не мать підпору у родичів, зато мала доведобый проблем, а зато є доведобо фінаначно в Гуменнім стратова, а зато была посланцями вирішена на ліквідацію. Ланцова реакція. Тота стаття як кебы з тов ліквідацій української школы в Гуменнім была согласна і тішыла ся з той ліквідації. Также з погляду русинства уж не маме што аналізувати коло цитації проблему од Русина. Але в реалности проблем у Гуменнім є. Барс добрі тот проблем одгалили русинські інтернетовы новинки *Голосы*. Зато хочу похвалити *Петра Медвідя* за єго правилный новинарський приступ і за справодливе оцініня того, же школу в Гуменнім одповідны люде не захранили. Але єдночасно ся треба задумати ай над словами писателя *Лабореця* в новинках *Голосы*, де реагує на статтю *Петра Медвідя* і говорить, же проти школі в Гуменнім броїла політична векшына в містськым парламенті а же ништо не поміг школі, над котров вісів Демоклів меч, а зато буде плано з нами, Русинами, кедь сьме ся так плано заховали ку тій українській школі в Гуменнім.

Мій погляд на даный проблем є такый. Українську народностну школу в Гуменнім в першым ряді мав хранити Союз Русинів-Українців Словенської республіки (СРУСР). Председом того Союзу є *Петро Сокол*. Кедь Союз має в назві ай слово „Русинів“, так што бранило *Петрови Соколови*, жебы ся застав того, жебы ся в школі учів ай русинський язык? Ніч му не бранило. Як бы skutочні тот Союз мав інтерес о Русинів, так бы представителі СРУСР, за помочи родичів Русинів-Українців, дали переписати українську школу на русинську народностну школу, така русинська школа, може, бы до днесь успішно екзистовала. Але СРУСР не узнавать Русинів, не узнавать ани русинський язык. Слово „Русин“ в назві мають лем як масковачій артікул, не як знак узнаня Русинів. А тепер правда вышла наяво. **Радшей челны представителі СРУСР охабили зникнути свою українську школу, як бы мали склонити голову перед кодифікованым русинськым языком.** Русины бы на русинський язык дали свої діти, але на український не дають. **То не є хыба Русинів, ани містського парламенту, же школа в Гуменнім зникла, але хыба намыслености функціонерів СРУСР, котры не узнавають русинський язык за ровноцінный з українськым языком.**

Повідають люде, же каждая пыха предповідать пад. А ту маме назорный приклад пыхы і намыслености функціонерів СРУСР. **Вину на занику школы, подля мене, має СРУСР і їх председа, а ништо іншый.**

Я. К.

Зась по русинськы – зась в Празі!

В Чеській республіці фурт проходять русинські акції, котры за помочи інформаціям од наших читателів любиме передавати далше.

Теперь ся одбыла **25. стріча любителів ансамблю *Скеюшан***, котра была **16. мая 2015 р. од 14.00 год.** в Культурнім домі в Їркові і так мейловы скринькы заповняють ся нам далшыма русинськыма подіяма в Чеській республіці.

День по стрічі в Їркові, **17. мая**, любителі русинської народной музыки і співу **Марії Мачошковой** перенесли ся до Праги, де знана в многих країнах русинська співачка заспівала в Домі народностных меншын на ул. Воцеловій 602/3.

То ішы не вшытко, бо **30. мая 2015 р.** зась было варта припутувати до Праги, де в рещтаврації „На Оřechовсе“, на ул. Выходна 7 одбыла ся русинська забава при музиці ансамблю „Аполлон“.

-р-

Русины схвалили програм розвитку

2. мая 2015 в Пряшові проходило **15. засіданя** Округлого стола Русинів Словенська (ОСРС). Найважнішым пунктом програму было схваліня Програму розвитку русинської народностной меншыны в Словацькій республіці. *(Опублікуєме го в словацькым оригіналі в будучім числі Народных новинок.)* Дискусна платформа собі зволила і нову президію.

Засіданя зачало святочнов частів. Членове ОСРС ся стрітили коло памятника Александра Духновича, де положили квітя, жебы так дали честь 150. річниці од смерти того найвекшого народного будителя карпатських Русинів. Потім уж програм продовжовав традично робочов частів.

Найважнішов частів 15. засіданя ОСРС было схваліня Програму розвитку русинської народностной меншыны в Словацькій республіці, документу, на котрім робили членове од початку свого діяльства у 2012 р. Програм розвитку має, окрем преамбулы, пять частей – Народностна самосправа, Шкільство, Культура, Інституції, Села і міста. За выпрацованя окремых частей были одповідны гаранты окремых комісій, котры были коло ОСРС заснованы. Головным координатором документу був першый председа і сучасный член ОСРС **Александр Дулеба**. Тот документ має быти програмом Русинів на слідуєчых 10 аж 20 років і має забезпечити розвиток русинської народностной меншыны і спомаліня асиміляції. **Окремым доповнінем того програму має быти пропозиція Закона о народностных меншынах із ділні ОСРС, котрый хотять Русины дати на публічну цілосполоченьску дискусію з цілём глядати штонайшыршу обчаньску і політичну підпору про приятя закона, котрый доднесь Словацькій республіці в одношіню ку меншынам хыбує.** Часть того закона находить ся і в першій части схваленого програму і говорить о народностній самосправі, котра бы мала быти чисто в области культуры і народностного шкільства, значить не іде о територіалны самосправы.

По року собі ОСРС волив і нову президію. Функцію председы по році зась обгаїв **Андрій Ліга**, правник, жыючий в Пряшові. Далшыма членами президії суть: секретарь **Мілан Піліп**, говорця **Петро Медвідь**, представитель колективных членів **Люба Кралєва** (ОЗ Колысочка – Kolíska), представитель индивидуалных членів **Петро Юрчішин**. Членами президії ex offo суть членове Выбору про народностны меншыны і етничны групы **Мілан Мнягончак** і **Ян Липинський**.

Петро Медвідь, пресовый говорця ОСРС, Пряшів, 3. мая 2015 р.

Rusíni schválili program rozvoja

2. mája 2015 sa v Prešove uskutočnilo 15. zasadnutie Okružleho stola Rusínov Slovenska (OSRS). Najdôležitejším bodom programu bolo schválenie Programu rozvoja rusínskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike. *(Uverejníme ho v slovenskom origináli v budúcom čísle našich Narodnych novynok.)* **Diiskusna platforma si zvolila aj nové predsedníctvo.**

Zasadnutie začalo v sobotu slávnostnou časťou. Členovia OSRS sa stretli pri pamätníku Alexandra Duchnoviča, kde položili kvety, aby si tak uctili 150. výročie smrti tohto najväčšieho národného buditeľa karpatských Rusínov. Potom už program pokračoval tradične pracovnou časťou.

Najdôležitejšou časťou 15. zasadnutia OSRS bolo schválenie Programu rozvoja rusínskej národnostnej menšiny v Slovenskej republike, dokumentu, na ktorom pracovali členovia od začiatku svojej činnosti v roku 2012. Program rozvoja má okrem preambuly päť častí – Národnostná samospráva, Školstvo, Kultúra, Inštitúcie, Obce a mestá. Za vypracovanie jednotlivých častí boli zodpovední garanti jednotlivých komisií, ktoré boli pri OSRS zriadené. Hlavným koordinátorom dokumentu bol prvý predseda a súčasný člen OSRS **Alexander Duleba**. Tento dokument má byť programom Rusínov na nasledujúcich 10 až 20 rokov a má zabezpečiť rozvoj rusínskej národnostnej menšiny a spomalenie asimilácie. Samostatným doplnením tohto programu bude návrh Zákona o národnostných menšinách z dielne OSRS, ktorý chcú dať Rusíni na verejnú celospoločenskú diskusiu s cieľom hľadať čo najširšiu občiansku a politickú podporu pre prijatie zákona, ktorý dodnes Slovenskej republike vo vzťahu k menšinám chýba. Časť z tohto zákona sa nachádza aj v prvej časti schváleného programu a pojednáva o národnostnej samospráve, ktorá by mala byť čisto v oblasti kultúry a národnostného školstva, nejde teda o územné samosprávy.

Po roku si OSRS volil aj nové predsedníctvo. Funkciu predsedu si po roku znova obhájil **Andrej Liga**, právnik žijúci v Prešove. Ďalšími členmi predsedníctva sú: tajomník **Milan Pilip**, hovorca **Peter Medvid**, zástupca za kolektívnych členov **Ľuba Kráľová** (OZ Kolysočka – Kolíska), zástupca za individuálnych členov **Peter Jurčíšin**. Členmi predsedníctva ex offo sú členovia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny **Milan Mňahončák** a **Ján Lipinský**.

Peter Medvid', tlačový hovorca OSRS, Prešov, 3. mája 2015

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки. Шефредактор: Мгр. Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгД., Мгр. Зденка ЦІТРЯКОВА, Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0917 171 912, IČO: 17079748. Perістрачны числа: ISSN 1339-5505, EV 327/08, MİC 49 438. Vychádza 12 x ročne v náklade 1 100 kusov. Предплатне на рік є 10,- €; так істо і часопису Русин. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції. Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, E-mail: rusyn@stonline.sk

Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2015.

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+4

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2